

Artikelen

Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2003/2

Hans Langenberg

De groei van het aantal banen is bijna tot stilstand gekomen. In het eerste kwartaal van 2003 is het aantal banen in het bedrijfsleven met 91 duizend gedaald ten opzichte van een jaar eerder. Aangezien er bij de overheid en de zorgsector ruim honderd-duizend banen bijkwamen, is het totale aantal banen nog met 10 duizend gestegen. Het totale aantal vacatures is in het eerste kwartaal afgenomen met 54 duizend in vergelijking met het eerste kwartaal van 2002. In diezelfde periode kwamen er 95 duizend werklozen bij. De recente ontwikkelingen wijzen op een versnelde daling van het aantal banen in het bedrijfsleven en een versnelde stijging van de werkloosheid. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt houden verband met de trage economische groei in 2002. Vooralsnog is de economie nog steeds niet aangetrokken: in het eerste kwartaal van 2003 bleef de groei beneden de nullijn.

1. Werkgelegenheid

Het totale aantal banen kende in het eerste kwartaal van 2003 nog een zeer lichte groei. Ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder waren er 10 duizend banen meer. In de loop van 2001 begon de banengroei af te vlakken. Dat er nog steeds sprake is van groei komt door personeelsuitbreidingen in de zorgsector en bij de overheid. In deze sectoren samen is het aantal banen toegevoegd met 101 duizend. Hiermee blijft de groei in deze sectoren op het historisch hoge niveau van 2002.

Uitgedrukt in arbeidsjaren lag de werkgelegenheid in het eerste kwartaal van 2003 onder dat van een jaar eerder. Dit komt omdat er onder de nieuwe banen veel deeltijdarbeid zit. De nieuwe banen worden ook relatief vaak bezet door vrouwen, met name die in de zorgsector. Hierdoor is het aantal banen voor vrouwen gestegen, terwijl het aantal banen voor mannen is gedaald.

Vanaf het tweede kwartaal van 2002 neemt het aantal banen in het bedrijfsleven af. Deze daling lijkt zich te versnellen. In het eerste kwartaal van 2003 lag het aantal banen bij bedrijven 91 duizend lager dan in het eerste kwartaal van 2002. In het derde en vierde kwartaal van 2002 bedroeg de daling respectievelijk 36 en 60 duizend. De grootste afname vond plaats in de industrie en in de financiële en zakelijke dienstverlening. In het eerste kwartaal van 2003 was het aantal banen in beide sectoren 31 duizend lager dan een jaar eerder.

Een indicatie voor de verdere ontwikkeling van de werkgelegenheid geeft het verloop van het aantal openstaande vacatures. Aan het eind van het eerste kwartaal van 2003 waren er 54 duizend vacatures minder dan een jaar eerder. In het voorafgaande kwartaal kwam de jaarmutatatie uit op -43 duizend. Het daaltempo lijkt dus enigszins toe te nemen. Ook het aantal ontstane vacatures is in het eerste kwartaal van 2003, op jaarbasis, iets sterker afgenomen dan in het kwartaal ervoor.

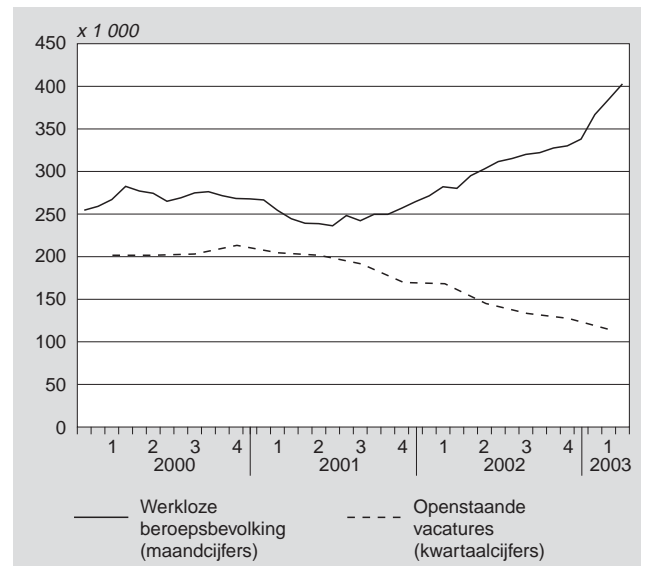
Bij de presentatie van de cijfers over het eerste kwartaal gaf het CBS voor het eerst ook seizoengecorrigeerde cijfers. Volgens deze cijfers, waarmee willekeurige kwartalen kunnen worden vergeleken, is de daling van het aantal openstaande vacatures ingezet in het eerste kwartaal van 2001. De sterkste afname vond plaats in het tweede kwartaal van 2002. Hierna vertraagde het daaltempo, maar de daling in het eerste kwartaal van 2003 was wel weer groter dan die in het kwartaal ervoor.

2. Werkloosheid en uitkeringen

De werkloze beroepsbevolking lag in het eerste kwartaal van 2003 95 duizend hoger dan een jaar eerder. Metingen over de eerste vijf maanden van 2003 wijzen op een versnelde toename: bij vergelijking van overeenkomstige driemaandsgemiddelden pakt de jaarmutatatie steeds hoger uit. Gemiddeld over de periode maart/mei kwam de werkloze beroepsbevolking uit op 395 duizend. Trof de werkloosheid aanvankelijk vooral mannen, vanaf begin 2003 raken ook veel vrouwen werkloos. In de periode maart–mei 2003 was het stijgingstempo van de werkloosheid voor mannen en vrouwen even hoog.

Eind maart 2003 werden 238 duizend WW-uitkeringen verstrekt. Dit waren er 58 duizend meer dan een jaar eerder. Uit seizoen-gecorrigeerde cijfers blijkt dat het aantal WW-uitkeringen in het eerste kwartaal van 2003 met 22 duizend is gestegen. Hiermee is de gemiddelde maandelijkse stijging vergeleken met vorig jaar meer dan verdubbeld. Het aantal WW-uitkeringen loopt op vanaf begin 2002.

1. Werkloze beroepsbevolking en aantal openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

3. Lonen

De veranderde situatie op de arbeidsmarkt heeft ook zijn weerslag op de lonen. De cao-lonen zijn in het eerste kwartaal van 2003 met 3,2 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder. (Uitgaande van het basisjaar 1990.) Het kwartaal ervoor was dat nog 3,5 procent. In de recente periode van hoogconjunctuur bereikte de stijging van het cao-loon waarden van tegen de 5 procent. Als gevolg van de meer gematigde loonontwikkeling remt ook de loonkostenontwikkeling enigszins af. De loonkosten per arbeidsjaar (loon plus sociale lasten van de werkgever) lagen in het eerste kwartaal van 2003 3,9 procent hoger dan een jaar eerder. Het

kwartaal ervoor bedroeg de stijging 4,4 procent. De consumentenprijzen lagen in het eerste kwartaal van 2003 ongeveer 2,6 procent hoger dan in het overeenkomstige kwartaal van 2002.

4. Conjunctuur

De arbeidsmarkt reageert doorgaans vertraagd op de ontwikkeling van de economische groei. De recente afremming van de economische groei begon in het eerste halfjaar van 2001. Pas nadat de groei drie kwartalen lang onder de 0,5 procent was gebleven, begon de werkloosheid te stijgen. De ontwikkeling van de arbeidsmarkt in het eerste kwartaal van 2003 vormt in feite een weerspiegeling van de economie in 2002. En dat was een uiterst mager jaar:

het volume van het bruto binnenlands product kwam slechts 0,2 procent boven dat in 2001 uit.

Voordat de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt omkeren moet de economie eerst aantrekken, en ook dan kan de reactie van de arbeidsmarkt nog even op zich laten wachten. Voorlopig zijn er echter nog geen tekenen van economisch herstel. Zowel in het vierde kwartaal van 2002 als in het eerste van 2003 kromp de economie met 0,1 procent (seizoengecorrigeerde kwartaalgroei). Ook de investeringen zijn teruggelopen. In het eerste kwartaal van 2003 is er 6,2 procent minder geïnvesteerd in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder. Het producentenvertrouwen leek zich in het vroege voorjaar te herstellen, maar de cijfers over mei en juni wijzen op het tegendeel.